

MUMUNIA

de

Ivan Turghenef

(Sfârșit)

Gherasim stătù o leacă pe gânduri — apoi se scoborî din pod uitîndu-se în toate părțile și văzînd că nu-l vede nimenî se duse în odăiță. Chiar di'ntăiū nu-i venea a crede că se pierduse cînele așa singur, ci avea prepus că i-l luase din poronca cucoanei, căci slugile îi arătară prin semne cum se supăraseră pe Mumu. Mutul se hotărî atunci să facă toate chipurile să-și apere cățelușa. Mai întăiū o hrăni, o dezmierdă, o culcă cu îngrijire și toată noaptea se munci cu gîndul cum ar ascunde-o mai bine. După multe planuri hotărî ca zioa să o lese în odăiță și să vie din cînd în cînd să o vadă, iar noaptea să o scoată afară. Astfeliū șocotindu-se, astupă bine deschizătura ce o făcuse în ușă și închizînd cățelușa. Iar iel des-de-dimineată ieră prin ogradă după treabă ca mai înainte, păstrînd pe fați—viclenie nevinovată—întristarea ce-i întipărise prăpădirea cățelușei. Sermanul mut, nici nu-și putea închipui că Mumu lătrînd se va da în curînd de gol.

Și în adevăr toți cei din casă știură îndată că venise cățelușa și că Gherasim o ținea închisă în odăiță, dar, de milă pentru dînsul și pentru Mumu sau poate o leacă și de frică, nimenc nu dădù a înțelege lui Gherasim că-i cunoșteau taina. Chiar vătavul se scărpină la ceafă și făcù un semn cu mina, care părea că zice: „Să-i ajute D-zeu! Poate nu va ști nemică cucoana.“

Nici o dată Gherasim nu fusese atît de harnic ca în zioa aceea. Mătură toată ograda, plivî grădina cu de-amănuntul. Intr'un cuvînt lucră, atît de mult încît chiar și văduva băgă de samă. În timpul zilei se duse de două sau de trei ori să vadă pe Mumu și cînd veni noaptea merse de se culcă în odăiță, iar nu în podul cu fîn, apoi cînd ierău două ceasuri de dimineată o scoborî să iee aer curat. O primblase o bucată de vreme prin ogradă și voea să o ducă înăuntru, cînd ofoșnitură se auzi după zaplazul din partea ulicioarei. Mumu își ridică îndată urechile, se apropiè de zaplaz, adulmecă puțin și începù a lătră tare și ascuțit: ieră un om bat căruia îi venise în cap a se culcă după zaplaz.

Tocmai atunci cucoana adormise, nu fără trudă, în urma unei lungi neliniști nervoase. Asemenea neliniște o cuprindea tot de-a-una cînd mîncă prea mult. Lătratul ascuțit și neașteptat ce venea din ograda o trezi de o dată, i se bătea inima și ieră să leșine, trase clopoțelul și femeile alergară spăriete.

— Oh! mor, strigă bătrîna rădicîndu-și mînele spre cer. Iar cînele! Aduceți doctorul..... vreau să mă omoare! Cînele! Iar cînele!!

Și se resturnă pe spate vroind să arăte că leșină. Îndată alergarala doctorul cucoanei, om neprețuit a cărui întregă știință iera cuprinsă în meșteșugul de a purta botforii și în'gingășica cu care pipăia pulsul bolnavei. De altmintrelea dormea regulat patru-spre-zece ceasuri pe zi, iar celalalt timp și-l trecea suspinînd și adapînd pe văduvă cu picături liniștitoare.

Doctorul alergă îndată și puse să ardă pene pentru a curăți aerul din odaie. Cînd batrina deschise ochii iel se grăbi să-î dea pe o tabla de argint un păharuț cu picăturile nelipsite. Iea înghiți cu supunere și îndată începî a se văicără, plîngîndu-se de cîne, de Gavril, de soartă. Toți părăseau pe sermana bătrîna nimene nu avea milă de dînsa, toți îi doreau moartea! Mumu tot lătră și Gherasim se încerca în zadar să o iee de la zaplaz.

— Iaca..... iaca..... îngăimă văduva și leșină din nou. Doctorul spuse atunce cîte-va vorbe la urechea unei slujnice, aceasta alergă în „antret“, trezi pe Stepan, care alergă să scoale pe Gavril, Gavril infuriat sculă toată casa.

Gherasim întoarse capul din întimplare și văzî lumină și o mulțime de umbre la toate ferestrele, simți o primejdie, puse mîna pe Mumu și puind'o sub braț, alergă în odaia și se închise cu cheea. Cît-va timp după aceasta cinci oameni veneau să spargă ușa, dar simțind puterea zăvorului se opriră. Veni și Gavril spăriet, iel le poronci să stee toți acolo până dimineața și să păzască ușa fara să se clintească, apoi mergînd la odăile femeilor însărcina pe cămărășița Liubov Liubimovna, cu care fură zăharul, ceaiul și alte băcănii de ale casei, să spuie stăpînei că nu se știe cum venise cațelușa, dar că de a doua zi, nu va mai fi în ograda, că o roagă să se liniștească și altele. Cu toate aceste nu-i de crezut ca bătrîna s'ar fi alinat fără o greșală a doctorului, carele grăvindu-se prea tare pusesese patru-zece de picături liniștitoare în loc de două-spre-zece într-o ceașcă ce-i dăduse să bea. Puterea doctoriei nu întărzîe de a lucra abiea trecu un șfert de ceas și cucoana adormi liniștită, în timp ce Gherasim zăcea galbăn pe pat, strîngînd cu mîna pe Mumu de bot.

A douazi văduva se trezi tîrziu. Gavril așteptă scularea iei pentru a poronci un asalt hotărîtoriu în potriua odăitei mutului

și iel singur se pregătea să ție piept unei furtuni îngrozitoare, dar furtuna nu izbu-ni. Bătrîna ieră încă în pat, cînd își chiemă cămărășița. Liubov Liubimovna, zise iea, cu un glas slab și abia înțeles—îți plăcea cîte-odată să treacă drept o ființă nenorocită și chinuită—Liubov Liubimovna, vezi în ce stare mă aflu, du-te, dragă, du-te caută pe Gavril Andreicî și-î vorbește. Oare un cățeluș ticălos îți ieste mai scump de cît liniștea, decît sănătatea și chiar viața stăpînei sale ? Nu-mî vine să cred, adăogă iea cu jale adîncă. Du-te; dragă, du-te și caută pe Gavril Andreicî.

Liubov Liubimovna se duse în odaia lui Gavril. Nu se știe ce au vorbit, dar cît-va timp după aceea o mulțime de oameni treceau prin ograda îndreptîndu-se cătră odăița lui Gherasim. În fruntea lor Gavril mergea vitejește cu mîna la cap pentru a-și ținea șapca, deși nu bătea de feliu vîntul; chiar lingă dînsul mergeau lacheii și bucătarii, în urmă veneau sărînd o droaie de copii din cari pe jumătate veniseră de afară. Pe scara cea îngustă ce duce la odăița mutului stătea un om de strajă, iar alți doi păzeau ușa înarmați cu bețe. Incepură a sui scara pe care o umplură toată. Gavril se apropiu de ușă, lovî o dată și strigă:

— Deschide!

Se auzi un lătrat înnădușit, de alt-mintrelea nici un alt răspuns.

— Deschide, îți zic, mai zise încă odată vătavul,

— Dar Gavril Andreicî, zise atunce Stepan, care stătea jos la scară, e surd și prin urmare nu poate auzi.

Toți începură a rîde.

— Ce să facem atuncea, întrebă Gavril,

— Ieste o deschizătura în ușă, response Stepan, vîră bățul printre'însa.

Gavril se plecă. Se auzi din nou un lătrat înnădușit.

— Iaca, iaca cînele se dă de gol singur începură a zice unii-alții și iară-și rîseră.

Gavril se scărpină după ureche.

— Dar a astupat deschizătura cu o pînză vechie! Haide dragul meu, zise iel, chiemînd pe Stepan. Vină de sparge pînză, te rog.

— De ce nu? bucuros.

Stepan se acătără pe scară, luă un băț, împinse cu hotărîre pînză și apoi cotrobăi prin odaie strigînd: ieși! ieși!

Încă n'apucase să scoată bățul și ușa se deschise de-odată. Toți feciorii se repeziră jos pe scară și Gavril mai iute de cît toți.

Gherasim se oprise în pragul ușei. De acolô se uită la toți acești oameni mici reu îmbrăcați cu straie nemțești cari tremurau de frică privindul-l. Să-l fi văzut ast-feliu în picioare, îmbrăcat cu

cămeșa lui cea roșie de țeran, cu minele în șolduri l'ai fi crezut un urieș față cu o turmă de pitici.

Gavril păși înnainte. Iea sama zise iel mutului, cu mine să nu fi obraznic și începù apoi să-i deslușască prin semne că stăpîna lui îi cere cînele, că dacă nu-l va da, vai de dînsul.

Gherasim îl privi; arătă cînele, făcù un semn cu mina încunjurîndu-și gîtul ca cum și-ar fi pus un juvăț și apoi aruncă o privire întrebătoare asupra vătavului.

— Da, da, chiar așa response acesta, dînd din cap, tocmai așa.

Gherasim plecã ochii, apoi se rădicã de odată, arătă încă o dată pe Mumù, care tocmai stătea lingă dînsul clătînîndu-și încet coada și ascuțîndu-și urechile făcù a doua oară semnul gîtuirei în jurul gîtului său și se bătù în piept că iel se însărcinează cu omorîrea iei.

— Da să ne înșeli îl făcù să înțeleagă Gavril. Gherasim îl privi, zimbì cu dispreț, se lovì din nou în piept și închise ușa.

— Ce însemnează aceasta? zise Gavrîl, ieată-l că s'a închis.

— Lasă-l în pace, Gavril Andreic, response Stepan.

Toți se uitară unii la alții,

— Are să facă cum a zis, omul acesta e așa că „dacă fãgăduiește, apoi și face“. În privința aceasta nu samănă cu noi iștialalți. Da, vedeți: ce-i drept, nu-i păcat.

— Da ziseră cu toții, așa e.

— Bine, vom vedea, zise Gavril, dar până atunci straja să nu se clinească de la locul iei. Ei! Ieroșka, adause iel, îndreptîndu-se cătră unul din oameni, slăbănog și purtînd o jiletcă de cutnie bătătoare la ochi, carele trecea de grădinariu! Tu nu ai nici o treabă, iea un băț și stă aice, și ori ce se va întîmplă să vii să-mi spuî îndată

Ieroșka luă un băț și se puse pe cea din urmă treaptă a scării. Mulțimea se împrăștié afară de un număr mic de gură-cască, printre cari o gramadă de copii. După aceasta Gavril se duse în casă și vesti stăpînei sale prin Liubov Liubimovna cea credincioasă, că s'au împlinit toate prononcile iei.

Văduva își făcù un nod la batistă, îl muié în „colonie“ și se frecă la tîmple, apoi bău o ceașcă de ceai, și, fiind tot sub înriurirea picăturilor liniștitoare, adormi.

Un ceas după această întîmplare, ușa odăitei se deschise și Gherasim se arătă. Se îmbrăcase cu straele de serbătoare și ducea pe Mumù legată cu un găitan. Ieroșka se dădù în lături lăsîndu-l să treacă. Copiii și toți cei ce ierau în ogradă îl urmau cu ochii fară să zică ceva. Mutul nu se întoarse de felii, ci mergea posomorit cu capul gol și numai în stradă își puse șapca. Gavril trimese pe Ieroșka după dînsul să vadă ce are să facă.

Acesta îl văzù de departe intrînd într'o locanță cu cățelușă și așteptă să ieasă.

La locanță îl cunoșteau pe Gherasim și îi înțelegeau semnele. Iel cerù curechiù cu carne și se pusè cu cotele pe masă. Mumù stătea la picioarele lui și-l privea cu ochiș săi vioi și liniștiți. Părul iei mătăsos ieră curat și strălucea. Se cunoștea că fusese spălată și pieptănată cu îngrijire. I se aduse curechiù. Gherasim puse pîne, tăie carnea mărunțel, și dădù farfuria diinnainte cățelușei care începù să mănînce frumușel ca în tot-de-a-una, abia atingînd marginele farfuriei cu virful limbei. Stăpînul iei stătù multă vreme nemișcat, cu ochiș țintiți la dinsă. De-o-dată două lacrimi mari îi alunecară de sub gene, una căzù pe capul cățelușei, cealaltă în curechiù. Iel își ascunse fața cu mînele. Mumù după ce s'a săturat se depărtă lîngîndu-și botul. Gherasim se sculă, plăti și ieși. Ieroșka se ascunse într'un colț pentru a-l lăsa să treacă și apoi începù al urmări mai departe.

Mutul mergea iără să se grăbească și nelăsînd din mîni găitanul cu care ieră legată Mutu. Cînd ajunse la răsrintenea uliței, se oprì și părea nehotărît încotrò să apuce, dar îndat: își urmă înainte drumul spre Krimsky-Brod. Mergînd pe drum intră în ograda unei case unde se zidea, luă două cărămizi și le pusè subsuoară. Ajungînd la Moskva, merse o bucată dealungul rîului, ajunse într'un loc unde ierău două luntri cu vislele lor, oprite de niște țeruși ce ierău la marginea apei, (le văzuse mai de demult) și sări în una din iele cu Mumù. Un moșneag ieși îndată dintr'o colibă ce se află la colțul unei grădini de zarzavaturî și începù a strigă. Gherasim, care nu-l auzea, pusesese mîna pe visle și visluiea puternic, și mergînd ceva în susul apei, nu-l mai putea ajunge nimene. Moșneagul stătù ceva pe mprivindu-l, se scărpină la spinare, mai întâiù cu mîna stîngă, al poi cu cea dreaptă și se întoarse în colibă șchiopătînd.

Gherasim visle-a înaintea. Moscova remăsese departe în urma lui. Acuma de-a lungul malurilor se desfășură o priveliște frumoasă: livezi, grădini, cîmpi, păduri, izbe vesele: totul ieră cîmpenesc și foarte plăcut. Atunci lăsă vislele, plecă capul pe Mumu care stătea lîngă dînsul și remase gînditoriu, cu brațele încrucișate la spete în timp ce apa ducea liniștit luntrea la vale. De-o-dată Gherasim se ridică ca și cînd s'ar fi miniet, luă cele două cărămizi pe care le adusesese, le legă bine cu găitanul cățelușei, de gîtul cărăia le anină printr'un nod, apoi o ridică deasupra apei, pprivind-o pentru cea din urmă dată. Mutu il privea cu încredere și-și clătina coada. De-o dată mutul întoarse capul, închise ochiș și deșchise mîinile nu auzi nemic, nici țipetul desnădăjduit ce scoase Mumù căzînd, nici vuetul apei care o a-

copert înghițind-o— și când deschise ochii valurile se urmau unul după altul ca și mai înaintea, cu un murmur slab; ca și mai înaintea, iele se încununau cu o spumă argintie lovindu-se de coastele luntrei. Cît despre Ieroșka, îndată ce pierdù pe Gherasim din vedere, se duse în grabă a casă și povesti cele ce văzuse.

— Așă e! da, zise Stepan are să o înnee; să nu ne îndoim, a făgăduit.

După aceea toată ziua nimeni nu văzù pe Gherasim. Iel nu se arătă la masa slugilor. Veni sara, toți se adunară la vremea mîncărei, *dvornicul* singur lipsă.

— Ciudat om mai e și Gherasim! zise o spălătorică grosă. Cine a mai văzut să se năcăjască atîta pentru un cîne?

— Dar Gherasim a venit, strigă de-o-dată Stepan luîndu-și un talger de crupe de brișcă.

— Cum? Cînd?

— Sînt vre-o două ceasuri, l'am întîlnit la poartă, ieșea. Am vrut să-l întreb ceva despre Mumù, dar părea cu totul în toane rele și m'a împins în lături se vede pentru a-mi zice: „Dă-mi pace“. Am primit, zeu, un ghiont cum se cade în șele. Da! Da! zdravăn pumn, n'am ce zice.

Slugele rîseră și după ce mîncară se duseră la culcat.

În acela-și timp pe drumul dinspre T. . . se putea vedea un fel de urieș mergînd răpede, cu un sac în spate și cu un băț mare în mînă. Ieră Gherasim. Mergea fără să-și întoarcă capul grăbindu-se să ajungă la satul lui și să-și găsească *izba!* După ce înecă pe Mumu, se întoarce în odăiță, zvîrlî în grabă niște strae vechi pe umeri și apoi plocă. Iel văzuse bine drumul cînd venise la Moscova; locul de unde îl adusesese stăpîna ieră douăzeci și cinci de verste departe de drumul mare. Urmă drumul cu îndrăzneală, cu o hotărîre desnădăjduită și voioasă tot-o dată. Resuflă mai tare, cu privirea lacomă țintită înaintea, se grăbea ca și cînd mama sa cea bătrînă l'ar fi așteptat în *izbă*, ca și cînd l'ar fi chemat cînd se întorcea dintr'o cale lungă printre streini. Ieră o noapte de vară, liniștită și călduță. D'intr-o parte—acea unde apunea soarele se vedea un colț al cerului încă albînd și zugerăvîndu-se cu cele din urmă raze ale zilei, în timp ce din cealaltă se ridică amurgul albastriu închis: noaptea venea dintr'acolo. Propelițele zburau stohuri pe lîngă marginea drumului, păsărelele ciripind se cheamau unele pe altele. Gherasim nu le auzea, nu putea să audă nici freamătul copacilor pe sub cari trecea, dar simțea mirosul atît de cunoscut al grînelor cari se coceau, miros ce-î venea din lanurile cufundate în umbra neguroasă, simțea pe obraz suflarea vîntului care parecă îi ieșea în cale—vîntul locului său de nascere care îi răcorea drăgălaș frun-

tea și se jucă cu barba și cu pletele lui, vedea înaintea lui drumul fugînd ca o săgeată lungă, acest drum care îl ducea la locul bine-cuvîntat unde fusese născut. Pe ceriî străluceau nenumerate stele cari îi luminau calea și iel ca un leu înaintă plin de îndrăzneală ast-fel încît, cînd soarele îl lumină cu razele sale roșietee, treizeci și cinci de verste despărteau pe Gherasim de Moscova.

Peste două zile ajunse în sat și întră în *izba* sa spre marea mierare a femeef de soldat căreia i se dăduse ca locuință. După ce-și făcù rugăciunea se înfătoșă la staroste. Acesta se mieră mai întâi, cînd îl văzù dar timpul cositului începù și fură fericiți să dee o coasă în minele lui Gherasim, a căruia putere și ghibăcie o cunoșteau toți. Mutul dovedi tovarășilor săi de muncă că nu uitase a umblă cu dînsa.—În timpul acesta la Moscova ierau neliniștiți de lipsa lui. Adoua-zi după ce fugise începură să-l caute, se suiră în odăiță, cercetară pretutinden; Gavril care fusese înștiințat strînse din umeri, încredințat că mutul fugise, dacă nu se înecase cu cățelușa. Dădură de știre la poliție și spuseră văduvef. Iea se mîniè, plnse mult și poroncì să găsască pe Gherasim cu orî ce preț, încredințînd că nu poroncise să omoare cățelușa, ocări aspru pe Gavril în cît acesta se căină dînd din cap toată ziua. Cînd veni știrea de la țară că mutul se întorsese la sat, cucoana se liniști puțin și dădù poroncă să-l aducă, dar apoi îndată zise că nu-i mai trebuie o slugă așa de nerecunoscătoare ; de altmintrele nu trecù mult și muri și iea, iear moșteuitorilor puțin li păsă de Gherasim ; ba chiar dădură drumul la toate celelalte slugi.

Acuma Gherasim trăește în sat în *izba* sa cea veche, tare și zdravăn ca și mai 'nnainte și muncind ca în tot-de-a-una. Numai vecinî băgară de samă că de la venirea lui de la Moscova, întorcea capul cînd vedea vre o femeie sau vre un cîne.

Eduard Gruber.

Incercări de Metafizică materialistă

de Vasile Conta.

(Urmare)

De obiceiù sufletele și le închipue selbatecul rele și toate relele pe cari are a le suferi le crede pricinuite